

Forfatter: Brandes, Georg

Titel: Nordamerika

Citation: Brandes, Georg: "Nordamerika", i Brandes, Georg: *Samlede Skrifter*, 1899-1910, s. 174. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brandes17tom-shoot-workid55478/facsimile.pdf> (tilgået 27. oktober 2021)

Anvendt udgave: Samlede Skrifter

Ophavsret Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen.](#)

NORDAMERIKA

HELEN KELLER

For Øjeblikket studerer ved det berømte Harvard Universitet i Cambridge (Massachusetts) en ung Pige paa 24 Aar, som ved sine Kundskaber og ved sin stilistiske Evne hører til de fremmeligste amerikanske Studenter. Med Deltagelse følger hun de literære og politiske Begivenheder fjern og nær; hun behersker det franske og det tyske Sprog som sit engelske Modersmaal; det skulde derfor ikke undre en fremmed Kritiker, at hun kendte ham af Navn. Og dog véd jeg den, som blev rørt, da han saabede den Bog, hun nylig sendte ham for at æske hans Dom. Thi de Vanskeligheder, som denne unge Pige ved sin Sjæls Energi (og ved udmærkede Menneskers Bistand) har overvundet for at naa saa vidt, som hun er kommet, er saa overordentlige, at hun i Menneskeslægtens Historie indtager en lille Plads for sig selv.

Miss Helen Keller, der er født den 27. Juni 1880 i Tusculum, en ubetydelig By i Sydstaten Alabama, var kun nitten Maaneder gammel, da en voldsom Sygdom, en Underlivs- og Hjernebetændelse, berøvede hende Syn og Hørelse for bestandigt. Blind og døvstum voksede hun da op, blind og døv er hun vedbleven at være. Ikke desto mindre har hun bragt det saa vidt, som nogen anden ung velbegavet Pige i hendes Alder, og videre end de fleste. Og det ved et Mirakel af Energi.

Aldrig har hun set Himmel eller Jord eller Mennesker og Dyr, aldrig hørt en menneskelig Stemmes Klang eller Musik

eiler blot de Lyd, der fylder Luften. I uafbrudt Stilhed og Mærke har hun været indesluttet som i et dobbelt Fængsel. Og dog er hun brudt igennem Fængslets Mure, lever og aander frit, fryder sig ved sin Tilværelse, dyrker Skønhed og tilegner sig Skønhed, gaar op i virksom Videbegærlighed og virksom Menneskekærlighed, har haardnakket Mod, hvor andre forknyttes, sætter sig ærgerrigt fjerne Maal og naaer dem.

I en Bog, *Mit Livs Historie*, der samtidigt er udkommen paa Engelsk og Tysk, har hun fortalt, hvorledes hun trods Lydløsheden og Mørket, der indesluttede hende, fandt Vej til Samkvem med andre Mennesker, ja med Menneskeheden. Hun lader os følge hendes aandelige Udvikling fra Cellen af.

Hun havde jo i sit Livs første Aar set Glimt af Himmelblaaf og Naturens Grønt, hørt Lyden af Stemmer, ja selv kunnet sige et Par Ord. Rimeligvis har dette ikke været helt uden Betydning for hendes senere Tilværelse, om end denne Kundskab efter Sygdommen sank dybt under Bevidsthedens Vandspejl, saa dybt, at hun som lille Barn slet intet vidste om sine Mangler i Sammenligning med andre Børn. Foreløbig forsvandt altsaa denne første Kundskab sporløst, og efter Krisen var hun et lille vildt Dyr, stumt og blindt, der sad paa Moderens Skød eller kramrede sig til hendes Kjole, befølte Alt og fandt paa simple Tegn for at gøre sig forstaaelig, sige Nej eller Ja, Kom eller Gaa.

Fem Aar gammel kunde hun lægge det rene Linned sammen, naar det kom fra Vask, og skelne sit fra de andres. Hun kunde af Maaden, hvorpaa hendes Slægtninge var klædte, skønne, naar de vilde gaa ud, osv. Men hun var meget uartig. Da hun opdagede, hvortil en Nøgle brugtes, lukkede hun sin Moder inde i Spisekammeret og lod hende blive der fulde tre Timer, medens hun lo af fuld Hals, naar Moderen slog paa Døren. Ogsaa senere lukkede hun en Dame inde, skjulte Nøglen under et Klædeskab og var ikke at bevæge til at røbe, hvor den var, saa hendes Fader maatte sætte Stige til Huset og hjælpe Damen ud af Vinduet. Hun var endnu helt Naturvæsen uden Maadehold som uden Hensyn i sine Udbrud af Vrede, Kærlighed eller Skinsyge. Da man en Dag havde lagt hendes lille Søster i en Vugge, hvori hun plejede at have sine Dukker, kastede hun i Raseri Søsteren ud af Vuggen og kunde have dræbt Barnet, om Moderen ikke havde grebet det.

Man følte da Nødvendigheden af at lade hende oplære, men

hvorledes? Saa fandt man i Dickens' *Amerikanske Skitser* en Beretning om Laura Bridgman, der skønt blind og døvstum havde faaet Undervisning, og begyndte nu at rejse rundt med Barnet for at indhente Oplysninger hos Lærere og Læger. Man opsporede en Lærerinde, der nylig helbredt for Blindhed var villig til at paatage sig Helens Opdragelse, og der blev i hendes Liv sat Tidsskel 3. Marts 1887, tre Maaneder før hendes syvende Fødselsdag, da Frøken *Anne Mansfield Sullivan* kom til hende. Denne unge, skønne og mærkværdige Kvinde blev ved sin overlegne Fornuft og sjældne Opofrelse det vanskelige Barns Freiserinde, erstattede hende Lys og Lyd, meddedte hende Glæder, vakte hendes Evner, gjorde hende til det forholdsvis lykkelige Menneske, hun nu er blevet.

Hun gav hende en Dukke og bogstaverede langsomt Ordet Dukke (*doll*) i hendes Haand — Barnet begyndte at efterligne dette Fingerspil —; Frk. Sullivan lagde da endnu en Dukke, en større og forskellig, i hendes Skød, og gjorde hende begribeligt, at Ordet svarede til begge Dukker.

Hun gav hende et Bæger med Vand og bogstaverede de to Ord for hende; men Barnet forvekslede bestandig Ordet *Bæger* og Ordet *Vand*. Saa tog Frk. Sullivan hende med sig ud i Skoven til en Klilde, lod den længe risle over hendes Haand, og da hun saa bogstaverede *water* i Haanden, forstod Barnet hende med Jubel.

Vanskeligere var det naturligvis med de abstrakte Begreber, Kærlighed f. Eks. Lærerinden anvendte Ordet; Barnet spurgte: Hvad er Kærlighed? Lærerinden viste paa Hjertet. Barnet spurgte, om det var Violernes Duft, Solvarmen osv., kunde ikke forstaa det. Men en Dag, da hun skulde lære at trække Perler paa en Snor, afvekslende to store og tre smaa, og stadigt gjorde Fejl og ikke kunde komme ud af det, skrev Lærerinden i hendes Haand *Tænk!* og rørte samtidig ved hendes Pande. Barnet forstod da med ét, at Ordet var Udtryk for det, som foregik i hendes Hoved, og fik sin første Forestilling om et abstrakt Begreb.

Aar igennem lærte hun saadan. Hun kunde jo ikke høre Stemmens Klang eller den Tonehøjde, der giver Ordene deres rette Mening, ikke heller se Mundens Bevægelser eller den Talendes Ansigtstudtryk, der forklarer Alt. Men hun gjorde sikre Fremskridt.

Først lærte hun at læse, ved Hjælp af ophøjede Bogstaver paa Papstrimler, senere ved Hjælp af højtrykte Bøger, lærte at kende alle Naturting — fra Roserne, hun tog om med et sagte Tryk af sin Haand, til den lille Hest, hun red paa. En Samling Forsteninger fra Urtiden gav hende et Begreb om Geologi. Et Ferieophold ved Oceanet lærte hende at kende og elske Havet. Efter sit første Svømmeforsøg spurgte hun: Hvem har drysset Salt i Vandet?

I Foraaret 1890 lærte hun at tale. Det gik saaledes til: En Dame der kom fra Norge, fortalte hende om Ragnhild Kaata, en døvstum og blind Pige der, som faktisk havde lært at tale, og nu blev Helen Keller Fyr og Flamme. Hun havde kun elleve Undervisningstimer nødvendig hos Frk. Sarah Fuller for at tale i sammenhængende Sætninger, og følte Henrykkelse, naar den lille Søster nu kom løbende paa hendes Tilraab, eller hendes Hund nu adlød en mundtlig Befaling.

Hun skrev, elleve Aar gammel, med sin Braillegriffel Alt ned, hvad der faldt hende ind. I dette Aar forekom en Begivenhed, der for lang Tid nedsløg hende og der virker som et forbavsende Vidnesbyrd om menneskelig Uforstand. Hun havde skrevet et Eventyr, *Kong Frost*, som hun efter sin egen Mening selvstændigt havde opfundet; Frk. Sullivan, der troede nøjagtigt at kende enhver Bog, hun havde læst, var overrasket over Eventyrets Fortrin, og sendte det til en Hr. Anagnos (en Græker), Forstander for det Perkinsske Blinde-Institut, som lod det trykke. Det udviste imidlertid en paafaldende Lighed med et Eventyr af en ældre Dame, en Frk. Canby, og nu fulgte overfor det elleveaarige Barn en Beskyldning for literært Tyveri med pinligt Forhør i hele Institutets Overværelse. Det oplystes slutte- lig, at hun havde hørt Eventyret fortælle tre Aar tidligere af en amerikansk Dame, og nu indbildte sig, selv at have opfundet det. Den eneste, som tog Sagen fornuftigt, var Frk. Canby selv, som tilskrev Helen Keller det hjerteligste Brev og erklærede Eventyret i Barnets Tekst for bedre end i hendes egen.

Mark Twain, der hører til den unge Piges hengivne Vener, har paastaet, at det nittende Aarhundredes interessanteste Karakterer er Napoleon og Helen Keller. Navnesammenstillingen er ikke heldig, selv om den kun har skullet betone den unge Kvindes Energi.

Med snart vakte hun Opsigt alle vegne, og kun tretten Aar

gammel blev hun indført hos Præsident Cleveland og foretog Rejser, «saa» paa sin egen Maade Vandfaldene ved Niagara og Verdensudstillingen i Chicago, der berigede hende med en Masse Indtryk. Gennem Berøring lagttog hun Alt, fra den mexikanske Oldtids raa Stenarbejder til græske Statuer og japanske Broncer.

Hun lærte Historie og Fransk, blev hjemme i Molière, La-fontaine, Racine, lærte Latin og læste i sit fjortende Aar Cæsars *Galliske Krig*, blev dygtig i Aritmetik og Geometri, i fysisk Geografi og i det tyske Sprog, læste seksten Aar gammel Shakespeare, Edmond Burke og Macaulay, fik saa ogsaa Undervisning i Græsk, og forberedte sig til Universitetets Adgangseksamen.

Hvilke Vanskeligheder der frembød sig for hende ved Læsningen af de skriftlige Opgaver, som var fremstillede i et andet System af Brailleskrift end det, hvortil hun var vant, vilde det være for vidtløftigt at udvikle. Men hun overvandt dem, som hun hidtil har overvundet enhver Vanskelighed paa sin Vej.

Naar hun skriver med Skrivemaskine, lider hun under, at hun ikke kan se det for sig, som hun har skrevet, altsaa ikke overse det Hele og foretage Rettelser. Imidlertid er hendes Stil klar, hendes Engelsk almindeligt beundret, og lidt efter lidt er hun bleven i Stand til at udskille enhver Vending, der er forment af Folk, som har normale Sanser, og udelukkende anvende Ord og Lignelser, der svarer til, hvad hun har oplevet personligt og sanset paa sin Maade.

Hendes Sind er lyst og frit. Af og til kommer Glimt af den gamle Vildskab op i hende, og hendes Blod koger af Harme over, at hun visse Dage trods den mest anspændte Opmærksomhed maa anvende Timer paa at læse hvad en anden kan overse i Minutter, og overhovedet maa anvende saa langt mere Tid paa at gøre et Fremskridt end andre unge Piger. Men hun trøster sig. Hun siger til sig selv, at som Plantens Rødder dybt nede i Mørket dog har Del i Kronens Glæder, og paa deres Vis fornemmer Solskinnets, saaledes har ogsaa hun et aandigt Syn paa de Ting, fra hvilke hun er udelukket.

Hendes Domme om de store Digttere og Skribenter er altid interessante; man begriber, de maatte falde saaledes ud. Homer er hende øjensynligt dobbelt kær, fordi han efter Sagnet var blind og er det paa sin Byste. Hun kunde for Sindsbevægelse neppe læse det Optrin i *Lear*, hvor Glosters Øjne rives ud. Hun fremhæver ved den tyske Poesi dens kyske Tilbageholdenhed

som særligt tiltalende og henrives af Goethes Ord om det Evgitkvindelige, fordi disse Ord efter hendes Opfattelse anerkender den forløsende Magt i Kvindens selvopofrende Kærlighed. De lyder nemlig paa Engelsk: *The Woman Soul leads us upward and on*. Ellers er hun uberørt af nogen Art Mystik, staar fremmed overfor Udødelighedstro som overfor Dogmer, men lever i Forestillingen om guddommelig Fadergodhed, selv om hun undertiden ikke er i Stand til at forsone den med hvad der sker uden at denne Godhed griber ind. Al Haardhed og Grusomhed oprører hende. I Politik som i andet er hun begejstret Idealist; hun stod under den nylig endte Krig med³ al sin Sympati paa Boernes Side.

Hun er meget selvstændig i sine Domme. Saa højt hun sætter Burke som Politiker paa Grund af hans Fremsyn, saa streng er hun mod Macaulay, hvem hun beskylder for som Historiker at tilsidesætte Sandheden for Effekteus Skyld. En ung Kvinde, hvem man saa systematisk har holdt fjern fra alt Urent, kan ikke forventes at dømme retfærdigt om Gengivelser af det moderne Liv. Alfred de Musset skriver efter hendes Mening umulige Ting.

Hun viser en stor Uvilje mod Pedanteri og finder øjensynligt ikke Universitetsforelæsninger uberørte deraf. Hun er tilbøjelig til at henregne al filologisk Behandling af Fortidens store Digtere, al Fortolkningskunst af hvad der efter hendes Mening lader sig forslaa uden nogensomhelst Fortolkning, til den overflødige og unyttige Lærdom.

Naar man betænker, hvor forholdsvis lidet af Verdenslitteraturen der er trykt med Blindeskrift, maa man forbavses over hendes Kundskabsfylde, og naar man betænker, hvorledes hun har maattet holde Hus med sin Tid for at naa til de Højder, hvorpaa hun staar, begriber man, at saare meget af det, hvortil andre Mennesker anvender Tid og Kræfter, synes hende unyttigt og overflødigt.